

## SPIS TREŚCI

---

|                                                                                               |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| WPROWADZENIE .....                                                                            | 8   |
| - PIĘKNO? PIĘKNO SZTUKI? PIĘKNO ARCHITEKTURY? .....                                           | 16  |
| - HORYZONTY NAUKI – DETERMINIZM vs INDETERMINIZM .....                                        | 20  |
| - PERSPEKTYWA NAMYSŁU NAD <i>PIĘKNEM</i> – <i>LOGOS</i> - <i>ETHOS</i> - <i>PATOS</i> .....   | 24  |
| - ARCHITEKTURA – SZTUKA vs NAUKA .....                                                        | 28  |
| - ARCHITEKTURA – SZTUKA INFORMACJI .....                                                      | 30  |
| - ARCHITEKTURA W KLASYCZNYM KANONIE SZTUK – <i>ARS VULGARES</i> vs <i>ARS LIBERALES</i> ..... | 32  |
| - TRANSKULTUROWY IDEAL PIĘKNA W STAROŻYTNOŚCI – ARCHITEKTURA ŚWIĄTYNI JEROZOLIMSKIEJ .....    | 36  |
| - KRYZYS CYWILIZACJI STAROŻYTNEJ – CHRYSYANIZM IMPULSEM ODNOWY KULTUROWEJ .....               | 42  |
| - ANTYCZNY KANON W ESTETYCE ŚREDNIOWIECZA .....                                               | 48  |
| - INKULTURACJA CHRZEŚCIJAŃSKIEJ TEOLOGII <i>PIĘKNA</i> .....                                  | 52  |
| - <i>PIĘKNO ABSOLUTNE</i> - <i>PRAPIĘKNO</i> - <i>WSZECHPIĘKNO</i> .....                      | 56  |
| - PIĘKNO ZMYŚLOWE vs PIĘKNO DUCHOWE – <i>CIVITAS TERRENA</i> vs <i>CIVITAS DEI</i> .....      | 62  |
| - TEOLOGIA <i>PIĘKNA ABSOLUTNEGO</i> W IDEI <i>CIVITAS DEI</i> .....                          | 64  |
| - KRYZYS CYWILIZACJI RZYMSKIEJ – INTEGRACJA KULTUROWA W EPOCE KAROLA WIELKIEGO .....          | 70  |
| - ŚREDNIOWIECZNY RENESANS SZTUKI – KULTUROWY FENOMEN KLASZTORÓW BENEDYKTYŃSKICH .....         | 76  |
| - ROZWÓJ SZTUKI W ŚREDNIOWIECZU – EWOLUCJA ANTYCZNEJ MYŚLI O <i>PIĘKNIE</i> .....             | 80  |
| - PIĘKNO <i>ZDEMATERIALIZOWANEJ</i> ARCHITEKTURY – KATEDRA GOTYCKA .....                      | 84  |
| - <i>PIĘKNO</i> – JEDNIA SZTUKI, WIARY I NAUKI .....                                          | 88  |
| - SCHOLASTYCZNE DEFINICJE <i>PIĘKNA</i> .....                                                 | 92  |
| - BADANIA EMPIRYCZNE W ŚREDNIOWIECZNEJ ESTETYCE .....                                         | 96  |
| - ŚREDNIOWIECZE vs NOWOŻYTNOŚĆ – CZAS PRZEŁOMU CZY CIĄGŁOŚCI? .....                           | 100 |
| - RENESANSOWE ODWZOROWANIA <i>MIASTA IDEALNEGO</i> .....                                      | 102 |
| - ARCHITEKTURA RENESANSU – <i>SZTUKA WYZWOLONA</i> .....                                      | 108 |
| - NEOPLATONIZM W ESTETYCE RENESANSU – AKADEMIA FLORENCKA .....                                | 112 |
| - CINQUECENTO – <i>PIĘKNO</i> CELEM SZTUKI .....                                              | 114 |
| - RENESANS - MANIERYZM - BAROK – CIĄGŁOŚĆ KLASYCZNEGO PARADYGMATU SZTUKI .....                | 120 |
| - BAROK – SZTUKA KONTRREFORMACJI .....                                                        | 124 |

|                                                                                                                                |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| - SCHYŁEK PARADYGMATU SZTUKI KLASYCZNEJ – NAUKOWE ARGUMENTY W ESTETYCE .....                                                   | 130 |
| - PERSPEKTYWA PRZEŁOMU W ESTETYCE – OBIEKTYWIZM vs SUBIEKTYWIZM .....                                                          | 134 |
| - PARADYGMATY SZTUKI NOWOŻYTNEJ – PLURALIZM - RELATYWIZM - SUBIEKTYWIZM .....                                                  | 140 |
| - SZTUKA WOBEC OŚWIECENIA – DIALEKTYKA PIĘKNA .....                                                                            | 146 |
| - SCHYŁEK SUPREMACJI INTELEKTU W SZTUCE – <i>PIĘKNO NIEOKREŚLONE</i> .....                                                     | 150 |
| - SZTUKI PIĘKNE vs SZTUKI UŻYTKOWE – <i>SZTUKA DLA SZTUKI</i> .....                                                            | 154 |
| - <i>MIASTO IDEALNE</i> ERY INDUSTRIALNEJ – <i>MIASTO</i> vs <i>OGRÓD</i> - <i>PIĘKNO ZALEŻNE</i> vs <i>PIĘKNO WOLNE</i> ..... | 158 |
| - ART NOUVEAU - ART DECO - MODERNIZM .....                                                                                     | 162 |
| - PERSPEKTYWA MODERNIZMU – SYNERGIA TECHNIKI I ESTETYKI - PRYMAT FUNKCJI .....                                                 | 166 |
| - POSTMODERNIZM – KOREKTY MODERNIZMU - <i>FORMA WYNIKA Z EMOCJI</i> vs <i>FORMA WYNIKA Z FUNKCJI</i> .....                     | 170 |
| - <i>PIĘKNO I PRAWDA</i> – AUTENTYZM POSTMODERNIZMU .....                                                                      | 174 |
| - SZTUKA CYFROWA – PIĘKNO ALGORYTMÓW .....                                                                                     | 178 |
| - ARCHITEKTURA WOBEC PARADYGMATU CYFROWEGO .....                                                                               | 180 |
| - <i>SZKLANY ECODOM</i> – SYNONIM NOWOCZESNEGO PIĘKNA? .....                                                                   | 184 |
| - <i>MIASTO IDEALNE</i> POSTMODERNIZMU – PARK MIEJSKI - MIEJSCE SPOTKANIA KULTURY I NATURY .....                               | 188 |
| - PIĘKNO EKSKLUZYWNE vs PIĘKNO INKLUZYWNE – PIĘKNO BEZINTERESOWNE .....                                                        | 194 |
| - ARCHITEKTURA WOBEC NIEUCHRONNOŚCI PRZEMIJANIA – INSTYNKT ŻYCIA - <i>ILUZJA NIEŚMIERTELNOŚCI</i> .....                        | 198 |
| - PIĘKNE RUINY – ZAMEK KRZYŻTOPÓR .....                                                                                        | 202 |
| - OCALONE PIĘKNO ARCHITEKTURY – OPACTWO CYSTERSÓW W RUDACH .....                                                               | 206 |
| - TRANSKULTUROWE PIĘKNO – PAŁAC W PŁAWNIOVICACH .....                                                                          | 210 |
| - <i>CONTINUUM</i> vs <i>NOVUM</i> – SZTUKA TRANSFIGURACJI - ARCHAICZNE PIĘKNO NOWEJ ARCHITEKTURY .....                        | 214 |
| - ARCHITEKTURA PONADCZASOWA – <i>ŚWIĄTYNIE SZTUKI</i> .....                                                                    | 218 |
| KONKLUZJE .....                                                                                                                | 224 |
| PRZYPISY .....                                                                                                                 | 230 |
| STRESZCZENIE .....                                                                                                             | 236 |
| BIBLIOGRAFIA .....                                                                                                             | 238 |
| SPIS ILUSTRACJI .....                                                                                                          | 243 |

## TABLE OF CONTENTS

---

|                                                                                                           |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| INTRODUCTION.....                                                                                         | 8   |
| - BEAUTY? THE BEAUTY OF ART? THE BEAUTY OF ARCHITECTURE? .....                                            | 16  |
| - SCIENTIFIC HORIZONS – DETERMINISM vs INDETERMINISM.....                                                 | 20  |
| - A VIEW OF THE REFLECTIONS ON <i>BEAUTY</i> - <i>LOGOS</i> - <i>ETHOS</i> - <i>PATHOS</i> .....          | 24  |
| - ARCHITECTURE – ART vs SCIENCE .....                                                                     | 28  |
| - ARCHITECTURE – THE ART OF INFORMATION.....                                                              | 30  |
| - ARCHITECTURE IN THE CLASSICAL CANON OF THE ARTS – <i>ARS VULGARES</i> vs <i>ARS LIBERALES</i> .....     | 32  |
| - THE TRANSCULTURAL IDEAL OF BEAUTY IN ANTIQUITY – THE ARCHITECTURE OF THE TEMPLE IN JERUSALEM .....      | 36  |
| - THE CRISIS OF ANCIENT CIVILISATION – CHRISTIANITY AS A STIMULUS FOR CULTURAL RENEWAL .....              | 42  |
| - THE ANCIENT CANON IN MEDIEVAL AESTHETICS .....                                                          | 48  |
| - THE INCULTURATION OF THE CHRISTIAN THEOLOGY OF <i>BEAUTY</i> .....                                      | 52  |
| - <i>ABSOLUTE BEAUTY</i> - <i>ANCIENT BEAUTY</i> - <i>OMNI-BEAUTY</i> .....                               | 56  |
| - SENSUAL BEAUTY vs SPIRITUAL BEAUTY – <i>CIVITAS TERRENA</i> vs <i>CIVITAS DEI</i> .....                 | 62  |
| - THE THEOLOGY OF <i>ABSOLUTE BEAUTY</i> WITHIN THE CONCEPT OF <i>CIVITAS DEI</i> .....                   | 64  |
| - CRISIS OF THE ROMAN CIVILISATION – CULTURAL INTEGRATION IN THE AGE OF CHARLEMAGNE.....                  | 70  |
| - MEDIEVAL RENAISSANCE OF ART – THE CULTURAL PHENOMENON OF BENEDICTINE MONASTERIES .....                  | 76  |
| - THE DEVELOPMENT OF ART IN THE MIDDLE AGES – THE EVOLUTION OF THE ANCIENT CONCEPT OF <i>BEAUTY</i> ..... | 80  |
| - THE BEAUTY OF <i>DEMATERIALIZED</i> ARCHITECTURE – THE GOTHIC CATHEDRAL.....                            | 84  |
| - <i>BEAUTY</i> – THE UNITY OF ART, FAITH, AND SCIENCE .....                                              | 88  |
| - SCHOLASTIC DEFINITIONS OF <i>BEAUTY</i> .....                                                           | 92  |
| - EMPIRICAL RESEARCH IN MEDIEVAL AESTHETICS.....                                                          | 96  |
| - THE MIDDLE AGES vs MODERNITY – A TURNING POINT OR CONTINUANCE? .....                                    | 100 |
| - RENAISSANCE REPRESENTATIONS OF THE <i>IDEAL CITY</i> .....                                              | 102 |
| - RENAISSANCE ARCHITECTURE – <i>A LIBERATED ARTFORM</i> .....                                             | 108 |
| - NEOPLATONISM IN RENAISSANCE AESTHETICS – THE ACADEMY OF FLORENCE.....                                   | 112 |
| - CINQUECENTO – <i>BEAUTY</i> , THE AIM OF ART .....                                                      | 114 |
| - RENAISSANCE - MANNERISM - BAROQUE – CONTINUITY OF THE CLASSICAL ART PARADIGM .....                      | 120 |
| - BAROQUE – COUNTER-REFORMATION ART .....                                                                 | 124 |

|                                                                                                                                  |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| - THE DECLINE OF THE CLASSICAL ART PARADIGM – SCIENTIFIC ARGUMENTS IN AESTHETICS .....                                           | 130 |
| - THE PERSPECTIVE OF A BREAKTHROUGH IN AESTHETICS – OBJECTIVISM vs SUBJECTIVISM.....                                             | 134 |
| - THE PARADIGMS OF MODERN ART – PLURALISM - RELATIVISM - SUBJECTIVISM.....                                                       | 140 |
| - ART VIS-À-VIS THE ENLIGHTENMENT – THE DIALECTICS OF BEAUTY .....                                                               | 146 |
| - THE DECLINE OF THE SUPREMACY OF INTELLECT IN ART – <i>UNDEFINED BEAUTY</i> .....                                               | 150 |
| - FINE ARTS vs APPLIED ARTS – <i>ART FOR ART'S SAKE</i> .....                                                                    | 154 |
| - <i>IDEAL CITIES</i> OF THE INDUSTRIAL ERA - <i>CITY</i> vs <i>GARDEN</i> - <i>DEPENDENT BEAUTY</i> vs <i>FREE BEAUTY</i> ..... | 158 |
| - ART NOUVEAU - ART DECO - MODERNISM.....                                                                                        | 162 |
| - A VIEW OF MODERNISM – THE SYNERGY OF TECHNOLOGY AND AESTHETICS - PRIMACY OF FUNCTION .....                                     | 166 |
| - POSTMODERNISM – A REVISION OF MODERNISM - <i>FORM FOLLOWS EMOTION</i> vs <i>FORM FOLLOWS FUNCTION</i> .....                    | 170 |
| - <i>BEAUTY AND TRUTH</i> – THE AUTHENTICITY OF POSTMODERNISM .....                                                              | 174 |
| - DIGITAL ART – THE BEAUTY OF ALGORITHMS .....                                                                                   | 178 |
| - ARCHITECTURE VIS-À-VIS THE DIGITAL PARADIGM .....                                                                              | 180 |
| - THE GLASS ECOHOUSE – A SYNONYM OF MODERN BEAUTY?.....                                                                          | 184 |
| - THE <i>IDEAL CITY</i> OF POSTMODERNISM – THE URBAN PARK - WHERE CULTURE MEETS NATURE .....                                     | 188 |
| - EXCLUSIVE BEAUTY vs INCLUSIVE BEAUTY – SELFLESS BEAUTY .....                                                                   | 194 |
| - ARCHITECTURE VIS-À-VIS THE INEVITABILITY OF PASSING – LIFE INSTINCT - THE <i>ILLUSION OF IMMORTALITY</i> .....                 | 198 |
| - BEAUTIFUL RUINS – KRZYŻTOPÓR CASTLE .....                                                                                      | 202 |
| - SAVED BEAUTY IN ARCHITECTURE – THE CISTERCIAN ABBEY IN RUDY .....                                                              | 206 |
| - TRANSCULTURAL BEAUTY – THE PALACE IN PŁAWNIOWICE.....                                                                          | 210 |
| - <i>CONTINUUM</i> vs <i>NOVUM</i> – THE ART OF TRANSFIGURATION - TRADITION AND MODERNITY .....                                  | 214 |
| - TIMELESS ARCHITECTURE – TEMPLES OF ART .....                                                                                   | 218 |
| <b>CONCLUSIONS</b> .....                                                                                                         | 224 |
| <b>FOOTNOTES</b> .....                                                                                                           | 230 |
| <b>SUMMARY</b> .....                                                                                                             | 236 |
| <b>BIBLIOGRAPHY</b> .....                                                                                                        | 238 |
| <b>LIST OF ILLUSTRATIONS</b> .....                                                                                               | 243 |